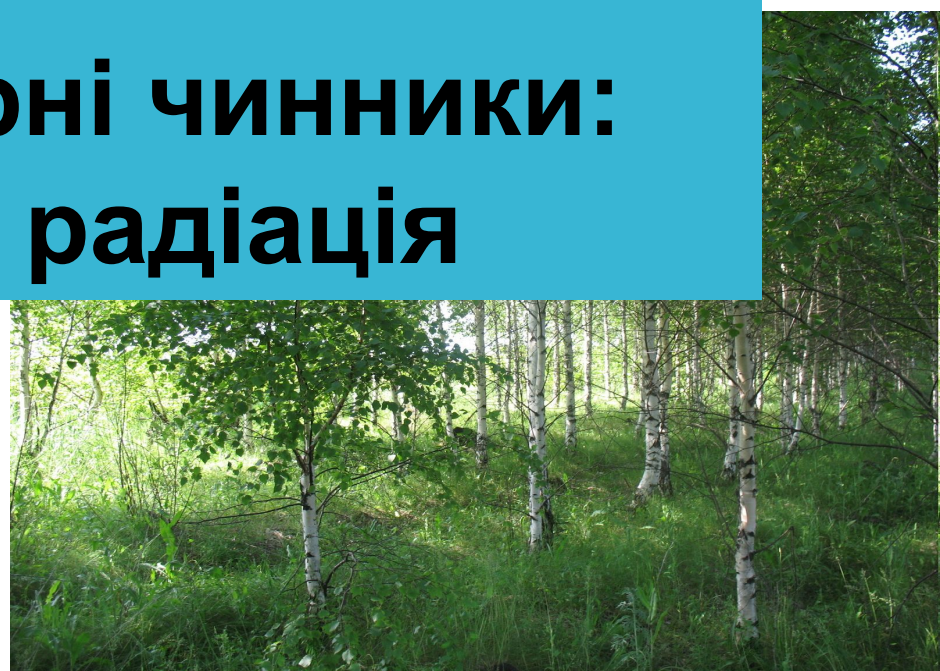
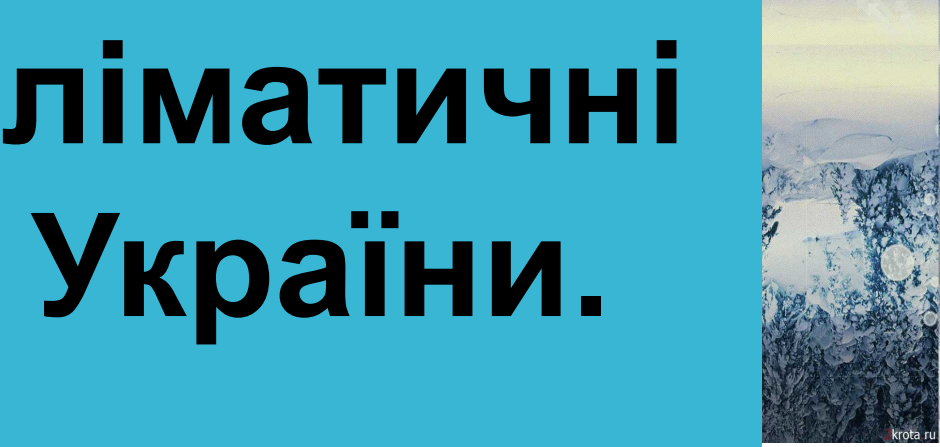

Клімат і кліматичні ресурси України.

Кліматотвірні чинники:
сонячна радіація

- повторити та систематизувати знання про основні чинники кліматотворення;
- сформуванати первинні знання про взаємодію чинників кліматотворення на території України;
- удосконалити практичні вміння та навички визначення загальних особливостей клімату України.

1. З якою оболонкою Землі пов'язане формування погоди та клімату?
2. Пригадайте з попередніх класів, що таке погода? Клімат? Чим відрізняється погода від клімату?

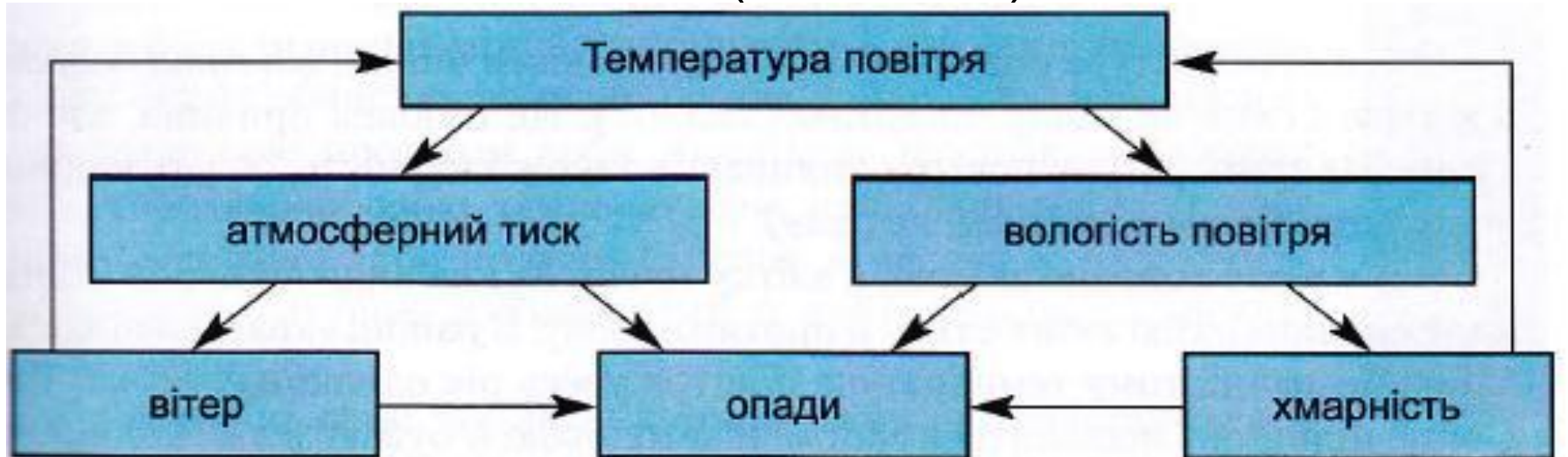
Погода – це стан нижнього шару атмосфери (тропосфери) в даному місці у

Погода: мінлива – змінюється протягом року, сезону і навіть доби

Клімат – це багаторічний режим погоди характерний для певної місцевості

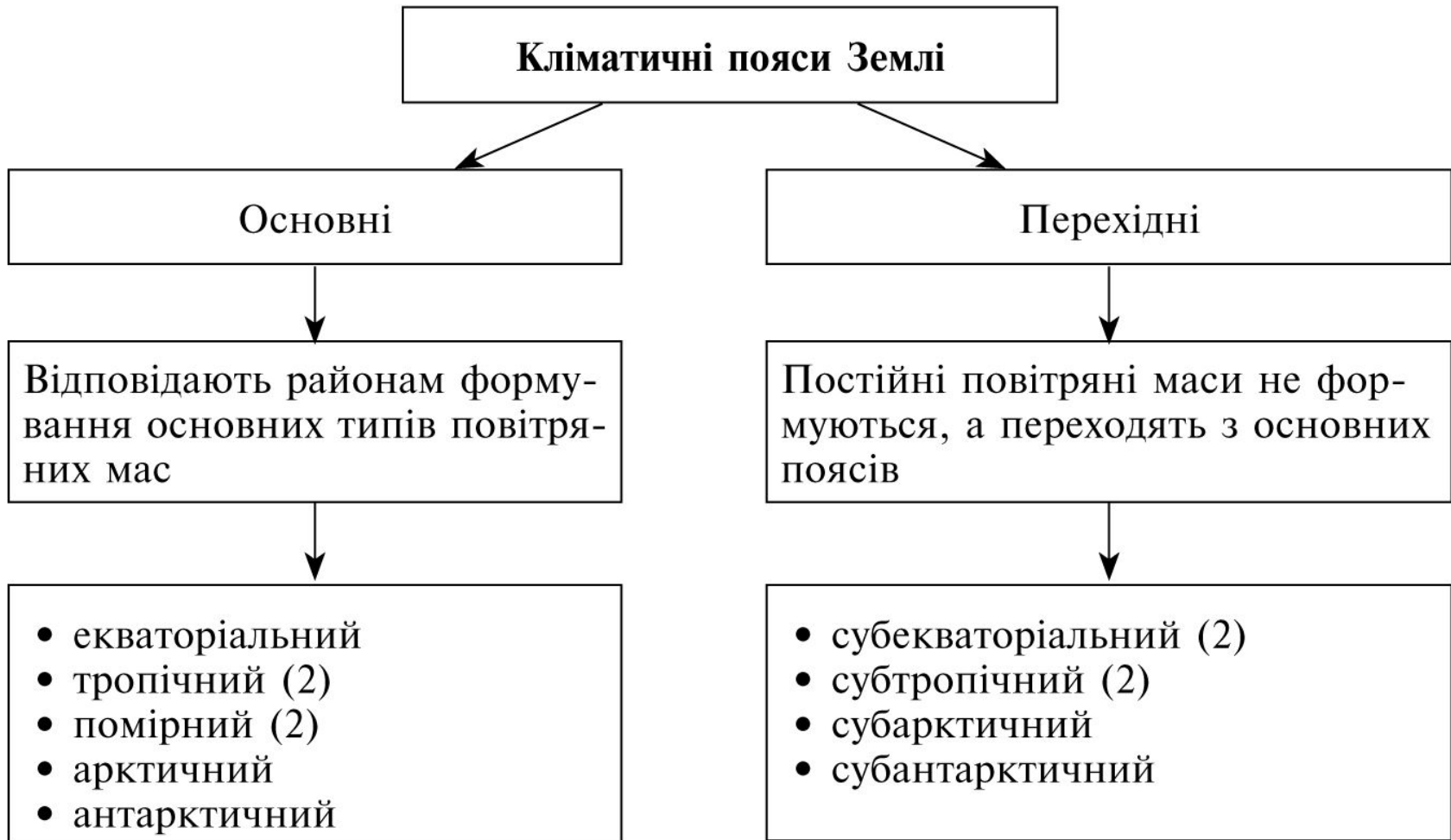
Клімат: стійкий – змінюється протягом десятків, сотень тисяч років

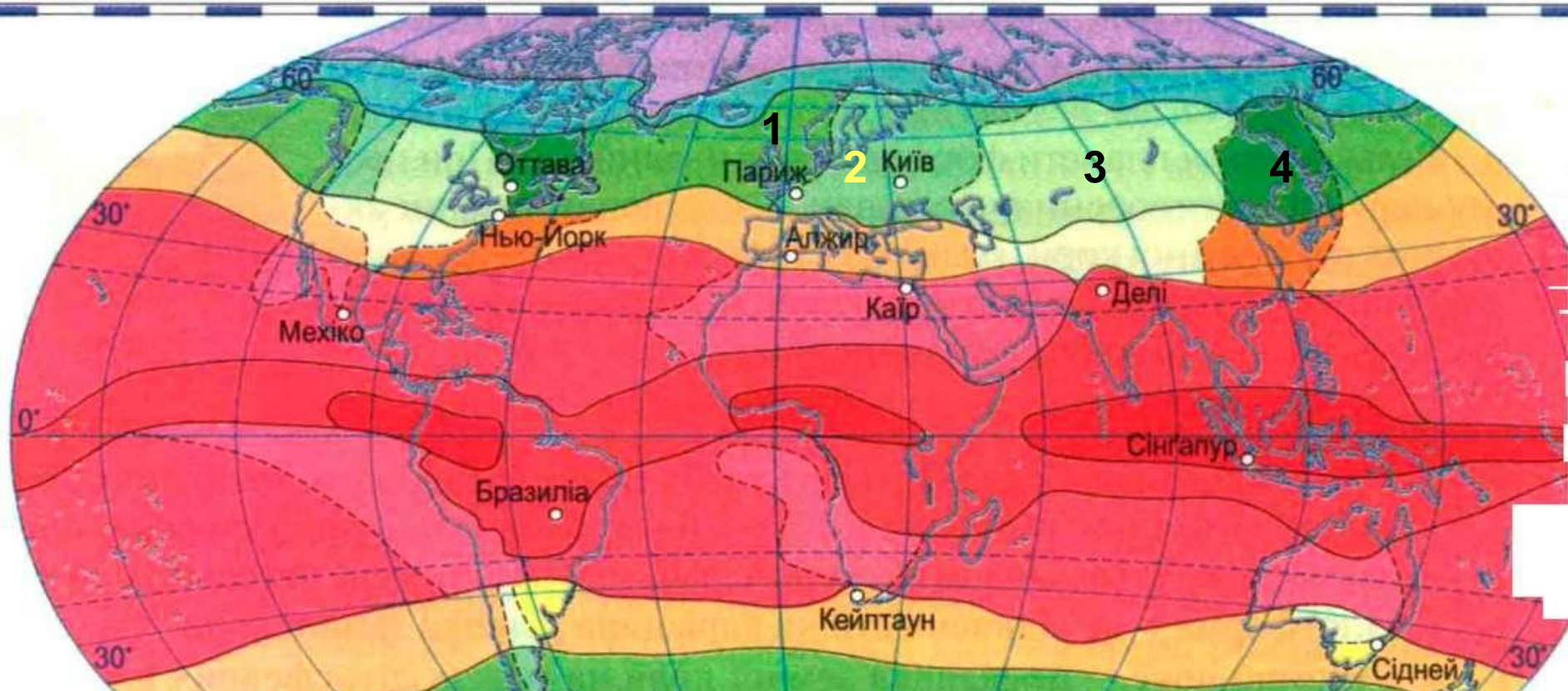
3. Назвіть елементи (показники) погоди.

Мал. 68. Основні показники стану погоди

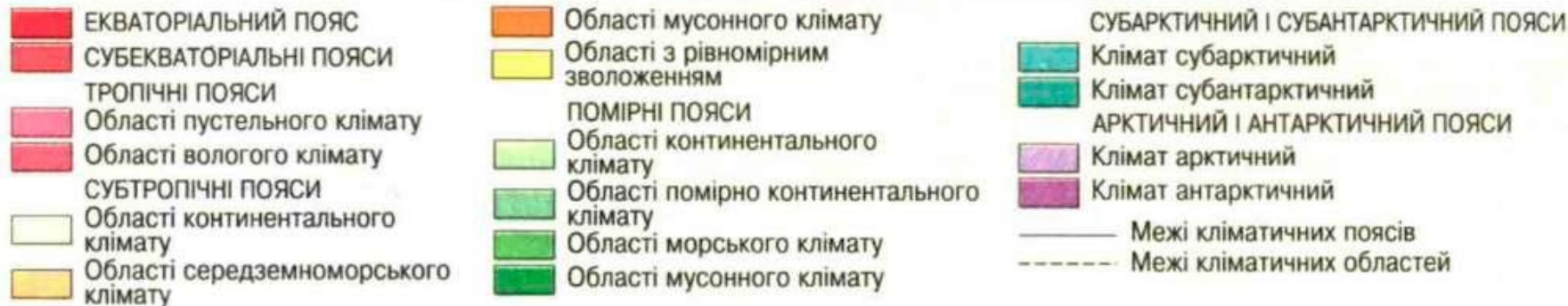
4. Які кліматичні пояси виділяють на Землі?

5. Які типи клімату (кл. області) виділяють у межах помірною поясу?

6. У яких кліматичних поясах розташована Україна?

Україна розташована в
1) помірному кліматичному
поясі,

помірно-континентальній
області.

2) Лише на Південному
березі Криму (ПБК)
сформувався субтропічний
середземноморський тип
клімату

**I. УМОВИ ФОРМУВАННЯ
КЛІМАТУ- кліматотвірні чинники**

КОСМІЧНІ

ГЕОГРАФІЧНІ

ПЛАНЕТАРНІ

**СОНЯЧНА
РАДІАЦІЯ (I)**

потік
сонячного
тепла та світла

**ЦИРКУЛЯЦІЯ
АТМОСФЕРИ**

вертикальні та
горизонтальні
переміщення ПМ,
вітрів, атм. вихорів

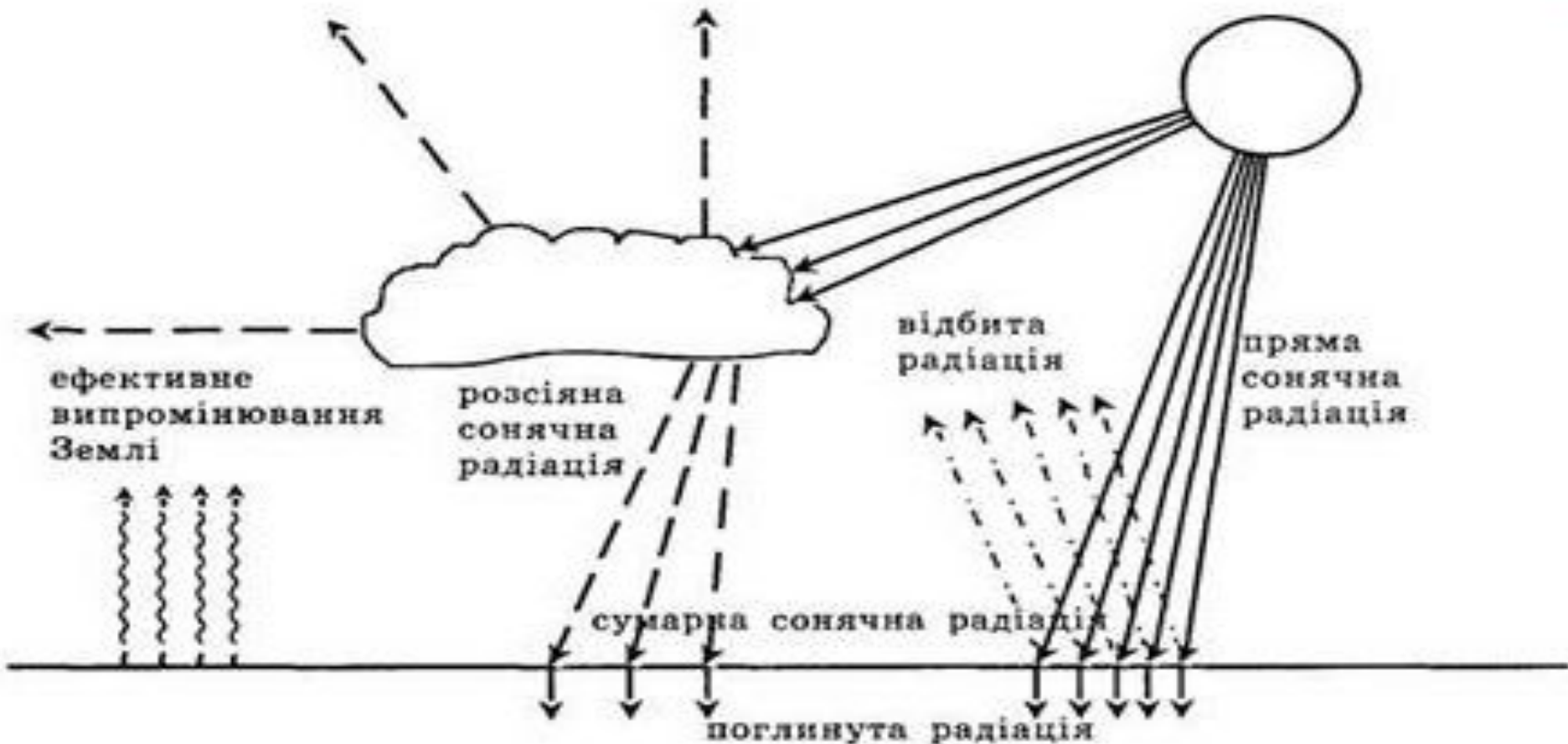
**ХАРАКТЕР ПІДСТИЛЬНОЇ
ЗЕМНОЇ ПОВЕРХНІ**

- 1) h_a
- 2) наближеність до океану
- 3) вплив морських течій
- 4) альbedo поверхні

II. СОНЯЧНА РАДІАЦІЯ (I)

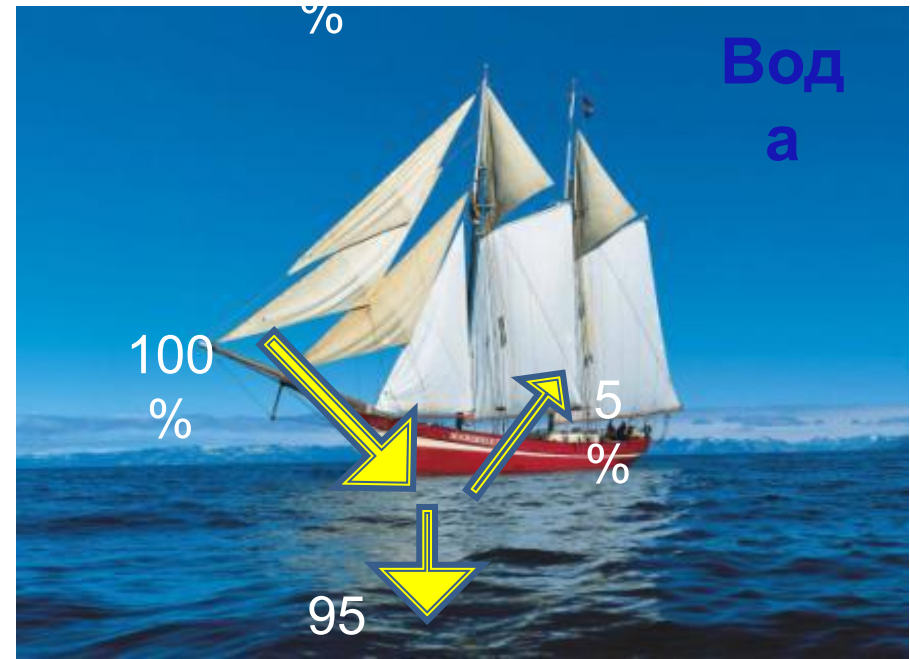
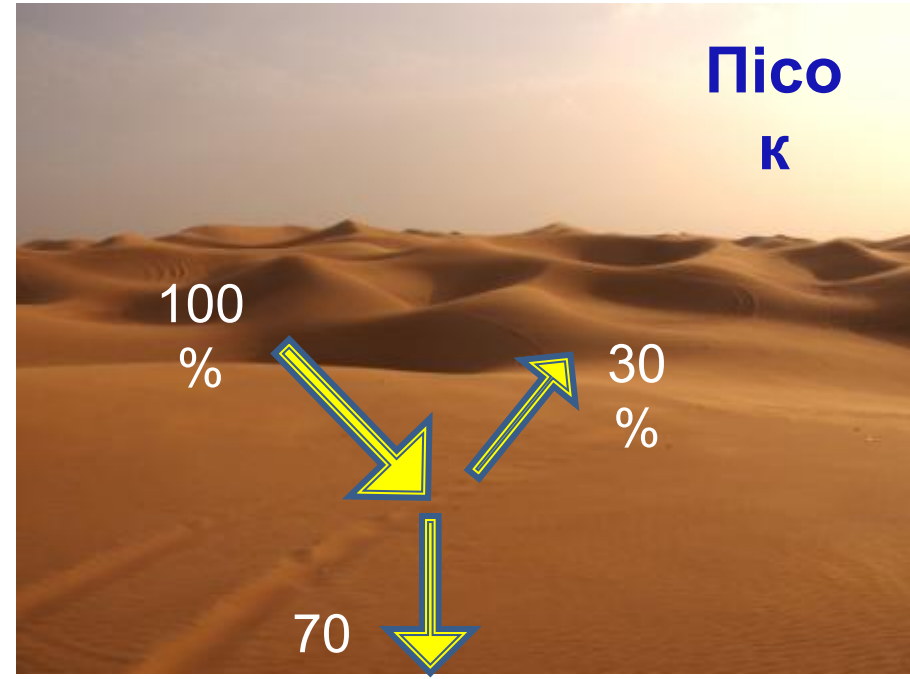
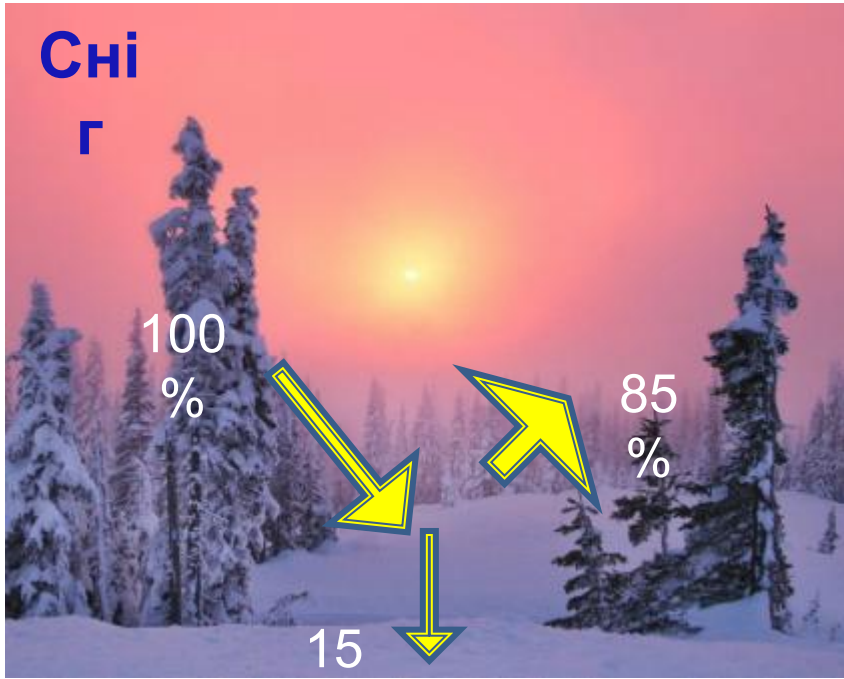
1. Види сонячної радіації

$$I_p + I_r = I_c = I_v + I_{po}$$

2. Альbedo: здатність поверхні відбивати. $A = (I_v : I_c) \times 100\%$

3. Кількість та розподіл сонячної радіації на території України

Кількість сумарної СР залежить від:

1. Висоти Сонця над горизонтом (кута падіння сонячних променів) - широта місцевості
2. Хмарності та прозорості атмосфери
3. Тривалості освітлення (змінюється за порами року)

4. Визначення висоти Сонця над горизонтом (кута падіння сонячних променів)

Формула: $h = 90^\circ - \varphi + \delta$,

- h - висота Сонця над горизонтом.
- φ - широта на якій розташована точка.
- δ - схилення Сонця (*широта на якій в даний момент Сонце знаходиться в зеніті тобто під кутом 90°*) коливається у межах від 0° до $\pm 23,5^\circ$

Показники схилення Сонця (δ) у різні пори року.

Положення Сонця в зеніті	Дата	День	Схилення
<i>На екваторі</i>	21.03. 23.09.	Весняного рівнодення Осіннього рівнодення	0°
<i>Над Пн. Тропіком</i>	22.06.	Літнього сонцестояння	$+23,5^\circ$
<i>Над Пд. Тропіком</i>	22.12.	Зимового сонцестояння	$-23,5^\circ$

Як визначити за цією формулою широту точки?

Задача 1. Визначте висоту Сонця над горизонтом у дні рівнодення літнього та зимового сонцестояння для крайньої північної точки України.

$\varphi = 52^{\circ}$ пн. ш.
 $\delta (p) = 0^{\circ}$
 $\delta (лс) = +23,5^{\circ}$
 $\delta (зс) = -23,5^{\circ}$

 $h - ?$

с. Грем'яч:

- 1) $90^{\circ} - 52^{\circ} - 0^{\circ} = 38^{\circ}$ (висота Сонця у дні рівнодення)
- 2) $90^{\circ} - 52^{\circ} + 23,5^{\circ} = 61,5^{\circ}$ (висота Сонця у день літнього сонцестояння)
- 3) $90^{\circ} - 52^{\circ} - 23,5^{\circ} = 14,5^{\circ}$ (висота Сонця у день зимового сонцестояння)

Задача 2. Визначте висоту Сонця над горизонтом у дні рівнодення літнього та зимового сонцестояння для крайньої південної точки України.

Задача 3. Визначте висоту Сонця над горизонтом у м. Києві, при умові, що в даний момент воно перебуває в зеніті над 10° пн. ш.

*Задача 4. Висота полудневого Сонця над горизонтом у пункті А становить $62^{\circ} 57'$. У цей самий день опівдні Сонце в зеніті над Пн. тропіком. Коли у пункті А 10 год. 42хв., то в Лондоні у цей час 8 год. 40хв.. Визначте географічні координати пункту А та вкажіть його назву.

*Задача 5. Чи можливо щоб в Україні висота Сонця над горизонтом була більша чим над екватором? Відповідь обґрунтуйте за допомогою математичних обрахунків.

III. Розподіл температури повітря (t) в Україні

КЛІМАТ

Масштаб 1:5 000 000

Визначте:

- ізотеру з найнижчою середньою t_c .
  - ізотеру з найвищою середньою t_c .
- Де вони проходять?

- ізотеру з найнижчою середньою $t_{л}$.
  - ізотеру з найвищою середньою $t_{л}$.
- Де вони проходять?

III. Розподіл температури повітря (t) в Україні

Температура повітря

**Кількість сонячної
радіації**

**Кут падіння сонячних
променів**

Широта місцевості

Що порушує
зональний
розподіл СР?

**ЦИРКУЛЯЦІЯ
АТМОСФЕРИ**
вертикальні та
горизонтальні
переміщення ПМ, вітрів,
атм. вихорів

**ХАРАКТЕР ПІДСТИЛЬНОЇ
ЗЕМНОЇ ПОВЕРХНІ**

- 1) h_a
- 2) наближеність до океану
- 3) вплив морських течій
- 4) альbedo поверхні

Д/З:

1. Опрацювати § 21, РРТ
2. Дайте усні відповіді на запитання у кінці § 21
3. Розв'яжіть задачі вказані у РРТ
4. На к/к стр.10 виконайте завдання №1